

razširili, tako po gornji Italiji in južnem Tiroljskem, ker jim je tukaj podnebje bilo ugodno. Kmali so zapazili, da se v teh krajih kanarčki vedno lepšajo, da dobivajo bolj čisto rumeno perje. Sedaj so jih jeli v kletkah rediti, plemeniti jih ter lepšega petja vaditi; zdeli so se jim, da se bodo lahko učili, ker že na prostem so se poprijemali petja drugih ptičev. Naučene kanarčke so kaj drago prodajali, zato so se jeli vedno bolj ž njimi pečati; posebno veliko so si prizadevali s tem Tiroljci, ki so jih vsako leto veliko na Nemško spečali. Iz Švajce so vsako spomlad še celó kupci hodili na Tiroljsko ter so skupovali mladiče, ktere so domá izučevali in jih potem na Francozko, zlasti v Pariz prodajali, vendar pa ne dolgo, ker so tiroljski kanarčki bolj sloveli. Kmali je bila navada, da je vsak hotel kanarčka imeti; tako so se razširili v kratkem času po vsi Evropi in sedaj razveseljujejo s svojim petjem vseh omikani svet po vseh delih zemlje.

Ozrimo se konečno malo na prvotno domovino preljubih kanarčkov! — Na zahodnji strani severne Afrike je sedem majhnih otokov, ki se zovejo kanarski. Že Strabon, slavni grški zemljopisec, jih je poznal ter jih imenoval „blažene otoke.“ Plini jih zove „srečne“, pred ko ne zarad rajskega kraja, premilega podnebja in velike rodovitnosti. Najvažniši teh sedem otokov je Kanaria, ki ima svoje ime, kakor Plini pripoveduje, od besede canis (pès). S tega pasjega otoka so prišli kanarčki v Evropo, v novo svojo domovino, v kateri so se tolikanj spremenili in tako zeló se razširili. Gotovo bi našim kanarčkom v tistih krajih kaj všeč bilo; al potomci njih prednikov bi jih kot ptujce nekako debelo gledali, ter bi se jim gotovo še ne sanjalo, da so si tako bližnji sorodniki.

F. Č. P.

## Slovensko slovstvo.

### „Čitalnica.“

Prosti podučni zvezki za slovenski narod.

(Povabilo.) Potrebe praktičnega življenja terjajo, da jim tudi vednosti pritečejo na pomoč. Le kdor okolinosti svojega življenja pozna, je kos, jih tudi obračati v svoj prid. Koliko je pa različnih okolinosti, v kojih bi prosti človek potreboval voditelja po pravem potu! Ta je župan in išče pravniškega sveta in poduka; unega tiščijo dolgovi; rad bi si iz kakove posojilnice izposodil denarja po srednjih obrestih; temu so otroci bolni, pa zdravnik je daleč, tudi drag; uni bi si bil lahko hišo požara rešil, pa ni imel gasilnice; ta bi rad spregledal sedanje slabe čase, pa treba mu je merila, da jih meri, treba mu je zgodovine naših prednikov. — Sklenil sem toraj pod imenom „Čitalnica“ izdavat prosti zvezke, ki bodo prinašali spisov o različnih vednostih, namreč: 1. iz pravnštva; tu se bodo našim županom postave po domače razlagale; 2. v narodarskih spisih bomo se učili ceniti narodno in državno življenje; 3. iz povestnice bomo brali zgodovino naših prednikov, iskrenih Avstrijanov, dobrih Slovencev; 4. bomo si v prid obračali nauke naravopisne in zdravilske. Pridajal bom kritičnih, podučnih in zabavnih črtic. Opušala bo toraj „Čitalnica vse, kar se tiče lepoznavanskih pridelkov, kakor tudi učene preiskave filologičke.

Zvezki so posebno namenjeni našim čitalnicam slovenskim, kakor že ime kaže; naj pa i onod dosega čitalnični namen, koder še čitalnic ni. Zato se posebno oziram na podporo naših narodnih čitalnic, na njih obilo naročilo. Pristopite i Vi, čvrsti slovenski pisatelji, v kolo sodelavcev „Čitalnice“, v katerem že štejem slavne imena dr. Razlag-a, dr. Pavlič-a, dr. Prelog-a,

B. Raić-a, dr. Krek-a itd.; pomozite i Vi narodu, kojemu ste dolžni svojo narodnost; znebljujte se radi takih dolžnosti, ki Vas pred svetom in narodom častijo. \*)

„Čitalnica“ bo izhajala v Gradcu blizo vsaka 2 mesca v osmerki na okoli 7 póláh, zvezek po 70 kr.; 6 zvezkov da celo knjigo obsegajočo 40 pól. Kdor nabere 10 naročnikov, dobí en zvezek za navržek; kdor se naroči na več zvezkov ob enem, naj pristavi, ali želi več iztiskov tistega zvezka ali več zvezkov zaporedoma; denar se pošilja naprej; napisom naj se zadnja pošta dobro pristavi; denar in spisi naj se mi pošljejo do 1. novembra t. l. pod sledečim napisom:

Ivan Gršak,

doktorand pravnštva, sedaj v Herbersdorfu,  
pošta Wildon na Štajarskem.

## Tri dni v Zagrebu.

Spisal Dr. Ž.

(Dalje.)

Drugi dan stopivši na ulico „spodnjo Ilico“, vidim, da je bilo že vse živo; dohajajoči vozovi seljaški in drugi so drdrali po makadamizani cesti proti Jelačićevemu trgu in mnogi seljaki obojega spola so nesli v lični narodni obleki poljske pridelke na prodaj. Mestni vozovi z belo pobarvanimi sodi so marljivo ulice škropili, in tako brž na teš nadležni prah zatrli, kterege je na makadamizanih cestah posebno obilno. Dospevši na véliki pravilno štirivoglato trg Jelačića bana, se podamo v „narodno kavano“ na mali zajterk. Tudi tukaj moral sem slišati tisti znani „boš šofens“, dasiravno imel sem narodno surko in nisem bil od nog do glave razločiti od Hrvata; še le ko sem strežeta nekako srpo pogledal, me po hrvatski pita: što zahtevate, gospodine? — Koj po zajtrku se podam v krasno, v čistem gotičnem skladu sezidano častitljivo stolno cerkev sv. Štefana, nekoliko korakov od Jelačićevega trga. Obdana je cerkev s prav štirivoglato trdnjavo; vidi se ji, da biškop zagrebški se je nekđaj mogel braniti zunanjim in tudi, ako je bilo treba, notranjim neprijatom. Posebno važnost imela je ta duhovna trdnjava zoper napade krutega sovražnika, prokletega turka; ona bila je pribežališče nesrečnim meščanom spodnjega grada (mesta), ako je turčin vzemši ga, bežeče kristjane pred saboj drvil. — Nepopisljivi občutki so me navdajali, ko sem, stopivši skoz stare imenitne bronaste vrata, notranjo krasoto veličastnega Božjega hrama ugledal. Zamišljeno sem gledal vse te marmorne podobe, križe, stebre, krasne stare slikarije, bogate rezarije in sto družih reči, ktere ako bi jih hotel do pičice naštet i in popisati, same bi potrebovale cele knjige. Zadostilo bo menda, ako povem, da ima cerkev véliki in 24 postranskih oltarjev. Véliki oltar je iz čistega srebra jako okusno in umetalno izdelan; postranski oltarji pa so iz lepega, belega, pisane in črnega marmorja rezani; nekteri imajo imenitne slikarije. Okna imajo prekrasne na steklu izdelane slikarije, kratke črtice iz življenja svetnikov pred-

\*) Hvalevredna misel je, ki je napotila gospoda Gršaka na izdajo te knjige, ktera ima biti svetnica in pomočnica našim ljudem v najvažniših zadevah in potrebah vsakdanjega življenja. Da pa bo tudi dobro dovršil to blago nalogo, porok nam je njegova sposobnost za tako delo; ne le da ima mnogostranske vednosti, tudi jezik slovenski mu teče prav gladko po domače; priča temu so mnogi lepi spisi, s kterimi je že stopil v „Novicah“ pred narod naš. Vrh tega ga podpirajo, kakor oglas kaže, drugi vrli pisatelji v njegovem početju. Zato želimo, da bi v vsako kočico naše slovenske zemlje prišla ta knjiga, ki bode po svojem obsežku res prava knjiga „za domače potrebe.“ Sezite tedaj po nji vsi, ki brati znate slovenski, mladi in stari, naj ste v gosposki ali kmetiški suknji! Vred.